

K otázkám výuky marxismu-leninismu na vysokých školách

Významné místo v životě vysokých škol má výuka marxismu-leninismu. Tato výuka má nezastupitelnou úlohu v procesu formování ideově politického, morálního a odborného profilu studentů, při formování jejich vědeckého světového názoru. V rámci této výuky se studenti dále seznamují na vědecké úrovni s revoluční ideologií naší strany a s teoretickými základy její politiky, dále s teorií umožňující pochopení dějinného vývoje, politiky světového komunistického hnutí a pochopení nutnosti aktivní účasti každého jednotlivce na tomto světodějném zápase.

Stranické a státní orgány věnují obsahovému zaměření a kádrovému budování i řízení ústavů marxismu-leninismu stálou pozornost. Od počátku sedmdesátých let prošly tyto ústavy velmi náročnou cestu. Za toto období se podařilo ústavy kvantitativně dobudovat, zlepšit kvalifikační strukturu učitelů, začlenit ústavy do vědecké práce vysokých škol a upevnit postavení ústavů na vysokých školách a fakultách. Učitelé ústavů se stali fundovaným aktivem územních stranických orgánů.

Současná doba však požaduje od učitelů marxismu-leninismu zvýšení účinnosti výuky. Z tohoto hlediska byla také posuzována analýza výuky marxismu-leninismu předsednictvem ÚV KSČ dne 2. března 1984, které uložilo kromě jiného orientovat práci ústavů marxismu-leninismu na vysokých školách a jejich učitelů na zvyšování efektivnosti výuky marxismu-leninismu, aby tak z vysokých škol odcházeli do praxe nejen dobří odborníci, ale i lidé, kteří jsou také marxisticky vzdělaní a politicky uvědomělí. Zvyšování efektivnosti výuky marxismu-leninismu je zvláště naléhavé v současnosti. Jednak je tomu tak proto, že v důsledku složité mezinárodní situace a růstu agresivity imperialismu se zostřil ideologický boj mezi dvěma světovými soustavami, což vyžaduje mnohem hlubší, pohotovější a všestrannější ideologické působení. A neméně závažným důvodem nutnosti zvyšování efektivnosti výuky je současný stav stupně rozvoje socialismu, který vyžaduje mnohem větší úlohu subjektivního činitele při poznávání a prosazování zákonitosti společenského vývoje.

Pro růst efektivnosti výuky marxismu-leninismu bylo v uplynulém období nemálo vykonáno. Hlavní úsilí bude nutno nyní zaměřit na zvyšování kvalifikace a celkové politické, odborné a metodické úrovně učitelů.

Přes všechny tyto zlepšené podmínky nejsou výsledky výchovné práce i vlastní znalosti marxismu-leninismu u absolventů vysokých škol na úrovni odpovídající současným vyšším nárokům. Svědčí o tom skutečnost, že část studentů se v průběhu studia nezbavila maloburžoazní orientace. Někteří z nich sledují pouze své úzce individuální zájmy místo angažovaného společenského přístupu, jiní se zase nedokáží orientovat ve složitých otázkách současného hospodářského, politického a kulturního vývoje. Tento stav je způsoben řadou

faktorů, ale jedním z nich nesporně jsou i nedostatky ve výuce marxismu-leninismu.

Velké rezervy pro zvýšení účinnosti výuky představují osnovy výuky, které jsou pro všechny předměty příliš obsažné a maximalistické. Tato okolnost brání realizaci dvou závažných úkolů. Jeden z nich spočívá v tom, aby výuka marxismu-leninismu byla těsněji spojena s ostatní výukou příslušné fakulty, aby ukazovala souvislosti jednotlivých disciplín marxismu-leninismu a zejména marxisticko-leninské filozofie s hlavními specializačními obory fakulty a aby byla výuka marxismu-leninismu ilustrována příklady, které jsou z oblasti, na kterou se studenti specializují. Druhým tímto úkolem je nutnost pohotového reagování na nové jevy. Oba tyto úkoly mohou plnit dosavadní osnovy jen velmi obtížně. Zároveň nedávají prostor k tomu, aby výklad marxistické teorie mohl být dováděn k aplikaci na praxi, k osvětlování současných problémů, k tomu, aby studenti pochopili teorii marxismu-leninismu jako metodu poznání a nástroj revoluční přeměny společnosti.

Proto také bylo již zmíněným usnesením předsednictva ÚV KSČ uloženo přepracovat osnovy všech předmětů marxismu-leninismu tak, aby byly oprostěny od všeho nadbytečného a nepodstatného, aby se odstranilo neúčelné překrývání a opakování látky v jednotlivých předmětech, zejména aby se zaměřily do současnosti a umožňovaly do výuky organicky zapojovat nová teoretická zobecnění a současně dávaly potřebný prostor pro aplikaci na aktuální otázky současnosti.

Další oblast, v níž existují ještě značné rezervy pro zvyšování účinnosti výuky marxismu-leninismu, je v metodice výuky a zejména v soustavném průběžném studiu vysokoškoláků.

Teoretickou úroveň výuky i učitelů se vcelku daří zvyšovat, avšak zdokonalování metodické stránky výuky zejména na semináři zaostává. Zvláště se to projevuje ve vazbě na individuální studium vysokoškoláků. Stále se ještě vyskytuje řada seminářů, na něž přichází většina studentů jen málo připravena. Pak se stává hlavní metodou vedení semináře přednesení referátů studentů, které jsou často jen vypsány z učebnice a nevedou k aktivnímu osvojování látky. Často se stává, že pro nepřipravenost studentů učitel látku vykládá, čímž supluje přednášku i učebnici. Takové semináře rozhodně neplní svůj účel, nejsou tříbením myšlí, nevedou ani k opakování nastudované látky, natož k hlubšímu ujasnění obecných teoretických poznatků. Negativním rysem je také netvůřčí a rutinní přístup některých učitelů k probírané látce.

Rezervy existují také v práci se studijní literaturou, mezi níž zejména patří učebnice, některé části nejvýznamnějších prací klasiků marxismu-leninismu a významné dokumenty mezinárodního komunistického hnutí. Některé problémy se objevují v práci s literaturou klasiků a využíváním jejich děl. Někteří učitelé zapomínají, že tato literatura není učebním textem, že často obsahuje polemiku s autory a názory, které studenti neznají. Výklad prací klasiků marxismu-leninismu musí být proto dováděn ke kritice nikoliv pouze dřívějších koncepcí a teorií, která byla již brilantně provedena klasiky samými. Smysl studia klasiků je jiný. Výklad jejich prací musí sloužit jako nástroj kritiky současných živých buržoazních teorií a koncepcí. Platnost marxismu-leninismu

mu není třeba ilustrovat jen na vývoji v minulém století, ale především v současném vývoji.

Přední učitelé ústavů marxismu-leninismu jsou zapojeni do resortního vědeckovýzkumného úkolu „Metodika výuky marxismu-leninismu“, jehož úkolem je řešit uvedené metodické problémy a zdokonalovat tak vlastní pedagogicko-psychologickou přípravu učitelů marxismu-leninismu.

To jsou jen některé současné problémy výuky marxismu-leninismu na vysokých školách. Učitelé marxismu-leninismu, jednotlivá oddělení a ústavy marxismu-leninismu na všech vysokých školách rozpracovali podněty z jednání předsednictva ÚV KSČ a jeho usnesení do plánů své činnosti tak, aby byla plně zabezpečena jejich realizace. Očekáváme, že výuka předmětů marxismu-leninismu bude na základě tohoto systematického úsilí živější, přitažlivější a účinnější.

Výchova socialistické inteligence není jen záležitostí učitelů marxismu-leninismu a výuky marxismu-leninismu. Na výchově mladé generace se na vysoké škole podílejí všichni ostatní výchovní pracovníci, zejména učitelé oborových kateder. Na této jednotné výchovné frontě naší vysoké školy záleží, zda do praxe budou přicházet skuteční odborníci oddaní straně a lidu, kteří budou schopni dát všechny své síly pro další rozvoj naší socialistické společnosti.

JOSEF ČERVÍČEK